

Izšla vsaki četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četr leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. — Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštne proste.

Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.003. Telefon interurb. št. 113.

10. številka.

MARIBOR, dne 11. marca 1926.

60. letnik.

Verski boj.

Pri razpravi o proračunu ministrstva vere je prišlo mestoma do burnih izpadov. Da so posamezni poslanci storili, ni čudno. Bolj čudno pa se nam je zdelo postopanje ministra samega, ki je vendar zato minister, da se kaže verstvu vsesplošno naklonjen.

Dejstvo pa je, da se je prav brez potrebe, na škodo verskega miru v državi, pokazalo splošno zapostavljanje katoličanov. Posebno kričeče pa je, da se je novo hrvaško sekto takozvanih starokatolikov vzelo v toliko zaščito. G. Radič, tako pravijo, je pisal Pašiču, da bo s pomočjo te sekte speljal katoliške Hrvate v pravoslavje. Srbom pa je ta Radičeva uslužnost prav vseč in so jo seveda tudi pri proračunu nagradili.

Gotovo spada med najvažnejše naloge države, da štiti verstvo, kajti verstvo daje podlago poštenega, čednostnega življenja, ki je zmožno dela in napredka. In če je več raznih ver v državi, katere mora državna oblast upoštevati, čeprav je vendar le ena prava, mora ista državna oblast skrbeti za mirno soživljenje pripadnikov raznih ver, za enakopravnost vseh verstev, ki navajajo ljudi k moralnemu življenju. Zato je gotovo najslabše, če minister vere, ki bi to razmerje moral urejevati, prvi med vsemi drugimi dela zdrabo. Ne bomo ponavljali, kako je nastopil zoper škofe, ko so bili doli, tudi zdaj se je seveda moral izjaviti zoper odločen, a vendar upravičen javen nastop ljubljanskega škofa za katoliško časopisje, enako pa tudi zoper vse katoličane v državi!

Tako stojimo katoličani pred dejstvom, da moramo v ostrih vrstah stati na straži za svoje pravice, ker nam jih vladni stražar — minister vere — nič več ne straži, pač pa še sam pomaga teptati. Zato nam bo še bolj razumljiv klic naših voditeljev, ki so ga že večkrat ponovili: Katoličani vkup in na smotreno obrambo svojih pravic!

Ne smemo pa izpustiti tudi sledečega dejstva, ki nam morda manj stopa pred oči. Kake posledice bi imel v naši državi, kjer ni še pravega ne narodnega, ne gospodarskega sporazuma, še verski nesporazum, še verski boj. Po našem mnenju gotovo prav slabše za vse, najbolj za državo. To uvidevajo zastopniki raznih, posebno krščanskih cerkev in delujejo kolikor mogoče na mirno soživljenje, da, še več, na mirno sodelovanje za ohranitev verskega vpliva na življenje vseh.

Kako v soglasju in pravem Kristusovem duhu se je lani vršil znani kongres v Ljubljani, kjer so najvišji učevalniki pravoslavja mogli spoznati naklonjenost katoličanov za medsebojno spoznavanje in zblíževanje. Mislimo, da se ne motimo, če to-le javno povemo: gotovim političnim krogom ni vseč, da bi pri nas vladal verski mir. Teh političnih krogov ni težko najti. Pogledati le treba, odkod pri-

hajajo izgredi proti katoliški cerkvi, odkod gre hujskanje pravoslavnih proti katoličanom, odkod se povzročajo poizkusi, razdejati enotnost slovenskih ali hrvaških katoličanov, odkod napadi na naše vladike in zavlačevanje vsakega sporazuma ali konkordata s katoliško Cerkvijo. In ako bomo našli pri netenju verskega boja razne ministre, potem moramo reči: nesrečna država, ki ima take ministre! Nesrečna, posebno če nima vsaj v ministrstvu vere moža, ki bi skrbel za verski mir v državi, ampak še sam s svojim neobjektivnim nastopom povzroča verski boj.

Protiverski kremplji Žerjavove „Domovine“.

Žerjavova »Domovina« je zadnje tedne podobna potuhnjeni mački, ki se prijazno smučje okrog svojih zaželjenih naročnikov ter skrbno skriva svoje kremplje pred njimi — svoje protiverske namere. »Domovina« ima dvojno orožje: protiklerikalne zobe in protiverske kremplje. Protiklerikalne zobe kaže vedno rada, neprenehoma zatruje, da se bojuje le proti klerikalcem, a vere pa da ne napada nikdar... pa če še tako skrbno zakriva svoje protiverske kremplje, se še vendar večkrat spozabi — kakor tisti gospod vrab, ki je bil oblečen po najnovejši pariški modi, samo špic njegovega kosmatega repa mu je nekje pod hrbtom ven migal. Ker se urednik v svoji 9. številki grozovito pridružuje nad podlostjo naših listov in imenuje »Domoljuba« in »Slovenskega Gospodarja« bogokletna (!) lista — ter nazarensko mijavka, kakšna vnebovpijoča krivica se mu dela v teh listih, ki so se predzrli imenovati »Domovina« brezverski list — trdim jaz danes, da ni samo brezverski ta list, temveč naravnost protiverski. Poglejmo si nekaj večjih ali manjših protiverskih krempljev potuhnjene »Domovine« št. 9: med smešnicami zdeluje župnika, ki dolgočasno pridiguje. Župnik tolaži nesrečnega soseda, ki si s palico hoče pridobiti ljubezen svoje žene. Župnikovo odpiranje ust in kriljenje z rokami se dopade nekemu gluhemu sosedu. »Domovina« ima za farovže in za župnike in za kaplane silno veliko skrb, da naravnost ginljivo: ta župnik ji je predebel, oni presuh, ta hodi s prevlečko vrečo po zbirci, oni blagoslavlja po hiši kiblce, tretji predzno po fari krače in klobase: nobenega koraka ne sme storiti duhovnik, da ga ne bi opazilo in skritiziralo čuječe oko za sveto vero vnetega urednika »Domovine.« Duhovnik ne sme storiti nobenega političnega koraka, ne sme spregovoriti nobene politične besede, da, še v cerkvi ne sme nastopati po cerkvenih predpisih, temveč po željah in poveljih »Domovine«. Ljudje ne smejo župnika ubogati, to bi bilo klerikalno in neumno, zato bi bilo tudi neumno in otročje, bati se, oziroma ogibati se potuhnjene »Domo-

vine«, ki s svojim protiverskim krempljčkom neprestano spodkopuje ugled duhovnika z raznimi smešnicami in lažnjivimi poročili.

Jako oster protiverski kremplj, ob enem debela laž ali pa zlobno zavijanje zgodovinske resnice: Na levi sliki Vodnikova, ki ga davi neka figura, a zraven sledeče besedilo: Kakor so pred sto leti jezuiti preganjali frančiškana Vodnika... Nesramna, ostudna laž! Ali je bil policijski komisar Simon Kremnitzler jezuit? In dvorni komisar grof Saurau je tudi bil jezuit? Torej avstrijski policaji so bili jezuiti? Pa kaj briga »Domovina« vse to, glavno je, da očrni jezuite, oznanjevalce vere, četudi po krivici. Laž mora pomagati, kjer je treba, samo da se lopne po tistih, ki oznanjujejo vero. Priprost človek take laži bere in verjame! Saj tudi mora verjeti, če bere samo »Domovina«, a protiverski kremplji tega lista se vedno globlje zasajajo v njegovo srce.

Ako mislijo ustanovitelji Vodnikove družbe svoje novovsajeno drevce zalivati s tako strupeno brozgo laži in zavijanj zgodovinskih dejstev — težko, če bo raslo!

Našim fantom!

Nek fant Orel, ki mi je od vojakov iz Djevdjelija večkrat pisal, mi je poslal proti koncu svojega vojaškega roka sledeče pismo:

Dragi mi! Čeravno mi gre vojaško življenje h koncu, sem se vendar namenil, napisati Vam par vrstic. Ni še minilo leto, odkar sem zapustil orlovsko življenje ter oblekel vojaško suknjo. Pač zares je vojaku dana prilika, da lahko vidi mnogo sveťa, ki sem ga tudi jaz videl, pa sem prišel do zaključka, kakor se glasi slovenski pregovor: Zlato doma, kdor ga ima; najlepše rožce doma cveto. — Kako pa glede vezhanja? No, ni me stalo težko, ker prejšnje orlovsko življenje mi je tu mnogo pomagalo. Pa vendar mi je tu težko življenje, ker človek ne sliši skoro nikdar dobre besede, ko sliši samo preklinjanje in druge neslane besede in šale. Tu pride človek skupaj z mnogimi fanti in lahko opazuje njihovo življenje, ko pač zaničujejo vse, kar je dobrega, ko je njihov cilj, navžiti se svetnega življenja in vsega, kar ponuja svet. — Kako pa kaj Slovenci? Mislite, da tako živijo, kakor prej? Pač ne! Komaj prestopi prag domače hiše, pa meni, da mora tako živeti, kakor vidi druge, ki hodijo po poti slabega življenja. To je pač žalostno za nas Slovence, ki smo znani kot izobražen narod in ko tujci gledajo tudi na nas, pa vidijo mogoče največkrat samo podivjanost. Ta ali oni je mogoče prej bil dober kristijan, tu pa gazi svojo vero. Marsikdo je bil prej pri Orlih; ko pa se vrne, ni več. Kaj je temu krivo? Volje jim manjka in premalo so utrjeni v dobrih načelih. Drugim bratom Orlom, posebno tistim, ki

LISTER.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevodel Paulus.

21

»Prav nič hudega! Živ je in zdrav ter na najboljšem potu, da postane velik, slaven mož. — Povejte, gospodična, ali ste že kedaj ugibali, čegav potomec bi utegnil biti gospod Trzan?«

»Oh seve, pa še kolikokrat! — Ampak čisto tako vprašate kot da imate že odgovor v žepu!«

»Seveda ga imam! Medtem ko je bil Trzan tu pri vas, se mi je posrečilo odgrniti zastor, ki je visel nad njegovo skrivnostno preteklostjo. — Pa tudi vi bi bili že zdavnaj lahko sami rešili to uganko. Saj imate ključ v rokah, če se prav ne motim.«

»Kaj mislite?«

»Gospodična, prosim pokažite mi tisti zlati navesek s slikami, ki vam ga je dal Trzan ob neki priliki v pragozdu!«

Ine je zardela ko mak pa spet prebledela. S tresočo se roko je snela z vratu navesek, ga odprla in molče pokazala Arnotu.

Pozorno je ogledoval Arnot slike, posebno sliko moškega, in si ogledal tudi navesek natančno od vseh strani.

Z velikimi očmi ga je opazovala Ine, strah, pričakovanje, čudenje, — vse je stalo v njenem vprašujočem pogledu.

»Ali veste, kdo sta ta dva?« je vprašal Arnot končno.

»Ne. Trzan tudi ni vedel, čegava bi bile slike.«

»Seveda —! Saj ga niste poznali! Jaz sem ga poznal. Videl sem ga, samo enkrat sicer, — pa je ves on!

Pomagal vam bom! Trzan mi je povedal, da je našel navesek in slike v koči. Saj veste, čegava je bila tista koča, čegava sta bila kostenjaka?«

»Da. Kostenjaka sta bila zadnji zemeljski ostanki gospoda Johna Claytona lorda Greystoke, in njegove soproge Elze. Našli smo prstan z njegovim imenom, tudi na knjigah je stalo ime Clayton. — Trzan pravite da je našel te slike v koči? Torej je bil tole nesrečni lord Greystoke? Ubožecl!«

Sočutno je gledala Ine slike. Napeto jo je Arnot opazoval.

Trenutek je bil resen in važen, saj bi naj bil zadnji člen v verigi dokazov, ki jih je nabral za pristnost Trzanovega pokolenja.

In prvi pogled je res zadostoval.

Hipoma se je Ine vsa stresla, navesek ji je padel iz rok, s praznimi očmi in odprtimi usti je gledala Arnota, videti je bilo, da deluje njen spomin, njen razum s silovito naglico —

In spet je prišlo življenje v njen obraz, solze so ji planile v oči, zakrila si jih je, zastokala je kot da se ji srce lomi.

»O —! Sedaj vem vse! Vse, vse, vse —! Trzani Brzjavka —! Clayton!«

S čudovito bistrovidnostjo, ki je lastna duši v takih usodnih trenutkih, je našla zvezo med dogodki zadnjih dni.

Da sta si Trzan in mož na sliki za las podobna, to je vedela že zdavnaj. Slika je kazala lorda Greystoke, — na kaj drugega je pač hotel Arnot opozoriti, ko da je Trzan sin lorda Greystoke. In skrivnostna brzjavka

ga je obvestila, da je medtem Arnot našel dokaze za njegovo pokolenje —

Trzan pa ji o vsem tem ni besedice povedal! Odšel je, ko ga je odklonila. »Vaši sreči bom žrtvoval tudi svojo ljubezen!« Te so bile njegove zadnje besede —

In Clayton —! O, sedaj je razumela njegovo čudno obnašanje tisti dan po Trzanovem odhodu! Clayton je vedel za vse —. Saj ga je našla sobarica tisto jutro v Trzanovi sobi. Morebiti ga je Trzan pismeno obvestil.

Za vse je vedel, pa ni bil toliko pošten, da bi bil njej, svoji nevesti, le samo besedico omenil —

Svojo dedščino, svoj naslov je Trzan Claytonu podaril, žrtvoval njej na ljubo —

Clayton je žrtev molče sprejel, ona pa je Trzana odklonila, — ker se je bala, da je divjak, premalo plemenit —!

»Pomirite se, gospodična!« ji je sočutno pravil Arnot. »Ni še prav nič izgubljeno! Vse se bo dalo popraviti. Saj zato sem prišel. — Toda pojdite, sedivati! Pripovedoval vam bom.«

Sedla sta na bližnjo klop in Arnot ji je pripovedoval o dnevniku lorda Greystoke, o odtiskih in kako je po njih dognal Trzanovo pokolenje, o brzjavki, ki je Trzanu naznanila srečni izid preiskave, dalje kako se je Trzan ves potrt in brezupen vrnil v Pariz ter po vsej sili hotel nazaj v džunglo.

»Poslal sem ga z doma, da vidi malo več življenja in da mu pridejo druge misli. Medtem pa sem vzel njegovo zadevo sam v roke, da popravim kar je mladi mož pokvaril s svojo neizkušenostjo in naglico.«

V tem pa se na mah pojavi v Parizu gospod Clayton. Dejal je sicer, da prihaja zaradi zaklada, toda ni bilo treba prav posebno bistrih oči, pa se je videlo, da ima mož še druge reči na srcu in tudi — na vesti.